

Virserums hembygdsblad 4/17

Mässhake med historia

De liturgiska textilier som brukas i Svenska kyrkan har en månghundraårig tradition. Många textilier har försvunnit då de blivit utnötta men det finns fortfarande mässhakar och andra textilier bevarade från 1500- och 1600-talet eller ännu äldre. Tyvärr blev intresset för textilierna mindre under 1700-talet och man brukar ibland säga att under 1700-talet slutade den kyrkliga textilkonsten vara kyrklig och under 1800-talet att vara konst. Men under 1900-talet kan man på nytt se ett ökat intresse och numera har de flesta kyrkor mässhakar och andra textilier i kyrkoårets liturgiska färger.

Ser man till Virserums kyrka införskaffades en svart mässhake i sammet år 1819. Den var sedan den enda mässhaken som fanns under lång tid. Men 1937 skänkte Margit Sundelin en ny mässhake i vit sidendamast. Hon var dotter till en tidigare kyrkoherde i Virserum och hade uppmärksammat att kyrkan det här året hade genomgått en genomgripande renovering och hon menade då att det var dags att också uppmärksamma behovet av en textil förnyelse.

Mässhaken hade tillverkats av Licium och i bottentyget finns fyra rundlar återgivna innehållande fyra olika änglar som spelar ett musikinstrument (basun, panflöjt, harpa resp. violin). Mellan rundlarna finns åttauddiga stjärnor. På mässhakens ryggsida finns ett broderat kors i rött och på framsidan bokstäverna IHS broderat i silke och guld.

Motivet *Musicerande änglar* komponerades av Sofia Widén år 1931, då chef för Licium, och mönstret vävdes upp av en firma i Venedig. Licium, liksom även andra svenska atel-

jéer, beställde större kvantiteter av sidentyget från Venedig och detta användes sedan för mässhakar från många kyrkor även om utförandet sedan anpassades till beställarens önskemål om broderier och annan utsmyckning.

Den här mässhaken kom att användas flitigt i Virserum och blev därför med åren ganska sliten. En ny vit mässhake anskaffades därför 1977, tillverkad i ylle av Jönköpings läns hemslöjd och komponerad av Inga-Mi Wenerus-Rydgran

Skyttepaviljongen

Det är många Virserumsbor som fortfarande kommer ihåg Skyttepaviljongen – eller Skyttis som den allmänt kallade. Den hade uppförts 1905 av Virserums skytteförening och som ledare för byggnationen stod verkmästare Reinhold Grässner, vilken också svarade för ritningarna. Reinhold Grässner, som var tysk till börd, innehade anställning som arbetsledare vid Oscar Edv Ekelunds AB men flyttade senare till Målilla. Byggnaden flyttades sedan till sin nuvarande plats någon gång efter 1916, i samband med att järnvägen började exploatera grustäkterna i området.

I början utnyttjades "Skyttis" endast för olika dansfester, samkväm, möten o. dyl. och enligt vad som berättats brukade det ibland gå ganska hett till med bråk och slagsmål, inte minst mellan olika byar och orter. Från 1925 började dock skolorna förlägga sina gymnastikövningar till byggnaden och i samband därmed anskaffades ribbstolar och en del övrigt gymnastikmaterial. Även idrottsföreningen började tidigt använda paviljongen för inomhusträning med bl.a. boxning, brottning och gymnastik som omtyckta grenar.

I början på 1960-talet invigdes den nybyggda gymnastiksalen vid Centralskolan och därmed kom "Skyttis" ur modet. Under några år använde Modigs lokal för lagerändamål och emballagetillverkning. Kommunen hade förvärvat fastigheten och funderade över vad man skulle använda den ganska nedgångna fastigheten till.

Ett förslag var att be Skansen överta "Skyttis" och dåvarande kommunalkamreraren Bengt Isaksson tog också kontakt med såväl Skansen som Nordiska Museet. Skansen tyckte att "Skyttis" var ett intressant objekt och ville gärna få mer dokumentation. Samtidigt konstaterades att det fanns flera andra objekt "på gång" till Skansen och därför saknades möjlighet – både platsmässigt och ekonomiskt – att ta emot Skyttepaviljongen. Så någon flytt till Skansen blev det aldrig. Istället beslutade kommunen 1967 att riva huset och tomten tillfördes granntomten, som disponerades av Byggnadskontoret för lagerutrymmen.

Apoteket i Virserum

På 1800-talet fick Virserumsborna bege sig till Målilla (eller Högby) för att kunna köpa medicin. Apoteket i Målilla inrättades 1869 och hade samband med att en provinsialläkare fanns i orten. Municipalfullmäktige i Virserum försökte sedan under många år att få såväl läkare som apotek etablerade i municipalsamhället. En municipalläkartjänst kom till stånd 1927, men fortfarande fanns inget apotek. Så Virserumsborna fick ta sig till Målilla för att hämta sin medicin. Eftersom det fanns en omfattande industriell verksamhet förlagd till Virserum menade många att det var viktigt att snabbt kunna få vård och behandling om en arbetsplatsolycka skulle inträffa.

Det skulle dock dröja till 1937 innan ett läkemedelsförråd inrättades i municipalsamhället. Det var förlagt till Virserums hotell. Det var källarmästare B M Jönsson som ansvarade för läkemedelsförrådet, som lydde under apoteket i Målilla. Här fanns olika receptfria läkemedel och olika förband m.m. och en gång om dagen sändes en medicinlåda från Målilla till Virserum med de receptbelagda mediciner som hade beställts. Läkemedelsförrådet var kvar på hotellet till 1 juli 1949, då hotellet lades ned, och istället övertog verksamheten av Berns Guldsmedsaffär (Isidor Bern).

Nästa förbättring inträdde 1965 då Virserum blev ett filialapotek till apoteket i Målilla. Man flyttade då in i Sparbankshuset, där posten tidigare varit inrymd (innan postens nya lokaler togs i bruk i korsningen Länsmansgatan-Mejerigatan). Chef i Virserum, under apotekaren i Målilla, blev då receptarie Virpi Nordqvist. Virserum blev sedan självständigt apotek från 1971, när Apoteksbolaget kom till. Från 1981 huserar apoteket i de då nybyggda lokalerna på Storgatan 22, där man fortfarande har sin verksamhet. Även om det för några år sedan diskuterades en nedläggning finns dock Apoteket fortfarande kvar.

GES UT AV VIRSERUMS HEMBYGDSFÖRENING

Bli medlem genom att betala in 100 kr på bg 5241-0263.